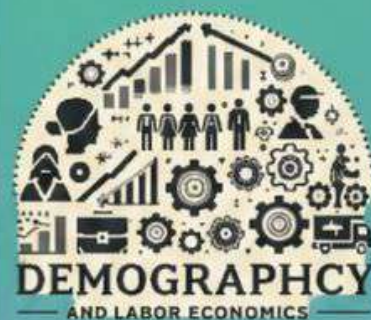

DEMOGRAFIYA VA MEHNAT BOZORI

III SON

2026

Elektron ilmiy-ommabop jurnal

(+998) 50-005-45-69

https://t.me/demografiya_mehnatbozori
demografiya_mehnat_bozori@mail.ru

**DEMOGRAFIYA
VA MEHNAT
BOZORI**

**2026-yil
3-son**

Elektron ilmiy-ommabop jurnal
Электронный научно-популярный
журнал
Electronic popular science journal

BOSH MUHARRIR:

Umurzoqov Bahodir Xamidovich

MUHARRIR:

Bahriddinova Muazzam Azam qizi

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmonov Qalandar Xodjaevich, i.f.d., akademik.
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, t.f.d., prof.,
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof.,
Axmedov Durbek Quadratillaevich, i.f.d., professor
Umurzakov Baxodir Xamidovich, i.f.d., prof.,
Zokirova Nodira Qalandarovna, i.f.d., prof.,
Abduraxmonova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof.,
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna, i.f.d., prof.,
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, i.f.d., prof.,
Arabov Nurali Uralovich, i.f.d., prof.,
Irmatova Aziza Baxromovna, i.f.d., prof.,
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, g.f.d., professor
Isayev Faxriddin Ikramovich, i.f.d., prof.
Usmanov Anvar Saidmaxmudovich, i.f.d., professor
Qodirov Abdurashid Madjidovich, i.f.d., professor
Hermann Sterzinger, i.f.d., professor (Germaniya)
Ibragimov Lutfullo Ziyadullayevich, DSc., professor
Qurbonov Paxlavon Rustamovich, DSc, dotsent
Shakarov Zafar Gaffarovich, PhD, dotsent
Gulmurodov Kamoliddin Abduqodir o'g'li, PhD
Hamrokulov Mirabbos Ortiqovich, PhD
Maxmudov Asliddin Sirojiddin o'g'li, PhD

MUNDARIJA

Umurzakov Baxodir Xamidovich <i>Demografik jarayonlarni modellashtirish va prognozlashning nazariy- metodologik asoslari.....</i>	3
Qo'ldosheva Gulhayo Muxtor qizi Qurbonov Paxlavon Rustamovich <i>O'zbekiston qishloq aholisining demografik vaziyati va hududiy joylashuvi.....</i>	13
Асқарова Муҳаббат Ибрахимовна <i>Аҳоли миграциясининг тарихий эволюцияси ва глобаллашув шароитида трансмиллий ривожланиш тенденциялари.....</i>	27
Bahriddinova Muazzam Azam qizi <i>Globallashuv sharoitida mehnat migratsiyasini raqamli texnologiyalar asosida boshqarishni takomillashtirish.....</i>	39
Hamrokulov Mirabbos Ortiqovich <i>Econometric assessment of the impact of population reproduction processes on the formation of economically active population.....</i>	52
Bahriddinova Muazzam Azam qizi Sayfiddinov Amirxon Davlatovich <i>O'zbekistonda demografik rivojlanishning asosiy tendensiyalari va omillari.....</i>	63
Omanova Kamola Botir qizi Saidova Sevara Yormamat qizi <i>Jahon demografik rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari va istiqbollari.....</i>	72
Қиличов Улуғбек Рустам ўғли <i>Ўзбекистонда демографик тенденциялар ўзгариши.....</i>	82

HON DEMOGRAFIK RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI

Omanova Kamola Botir qizi

TDIU huzuridagi "O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari"

ilmiy-tadqiqot markazi stajyor-tadqiqotchisi

ORCID: 0009-0003-1371-2509

kamolabotirovna97@gmail.com

Saidova Sevara Yormamat qizi

"TDIU huzuridagi O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishning ilmiy asoslari va muammolari"

ilmiy-tadqiqot markazi "Demografiya va mehnat bozori" sektori stajyor- tadqiqotchisi,

TDIU 1-kurs magistratura talabasi

ORCID: 0009-0005-5024-3718

Annotatsiya. Mazkur maqolada jahon demografik rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari va ularning istiqbollari tahlil qilingan. Tadqiqotda aholi sonining o'sishi, tug'ilish darajasining pasayishi, aholining qarishi, migratsiya jarayonlarining kengayishi hamda hududiy demografik nomutanosibliklar statistik ma'lumotlar asosida o'rganilgan. Shuningdek, global demografik jarayonlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri baholanib, ularni tartibga solish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: demografik rivojlanish, aholi soni, tug'ilish, o'lim, migratsiya, aholi qarishi, mehnat resurslari, demografik siyosat, global tendensiyalar

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ МИРА

Оманова Камола Ботир кизи

стажер-исследователь Научно-исследовательского центра "Научные основы и проблемы развития экономики

Узбекистана" при ТГЭУ

Саидова Севара Ёрмамат кизи

стажер-исследователь сектора

«Демография и рынок труда»

научно-исследовательского центра

«Научные основы и проблемы экономического
развития Узбекистана» при ТГЭУ,

магистрант 1 курса ТГЭУ

Аннотация. В данной статье проанализированы современные тенденции и перспективы демографического развития мира. В исследовании на основе статистических данных рассмотрены рост численности населения, снижение рождаемости, старение населения, усиление миграционных процессов и региональные демографические диспропорции. Также оценено влияние демографических процессов на социально-экономическое развитие и предложены научно обоснованные рекомендации по их регулированию.

Ключевые слова: демографическое развитие, численность населения, рождаемость, смертность, миграция, старение населения, трудовые ресурсы, демографическая политика, глобальные тенденции

MODERN TRENDS AND PROSPECTS OF GLOBAL DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT

Omanova Kamola Botir qizi

Trainee researcher at the Research Center for

"Scientific Foundations and Issues of Uzbekistan's

Economic Development" under TSUE

Saidova Sevara Yormamat qizi

1st year master's degree student at Tashkent

State University of Economics, intern researcher

of "Demography and labor market]" sector of

Scientific research center "Scientific Basis and

Problems of Economic Development of Uzbekistan"

at Tashkent State University of Economics

Abstract. *This article analyzes the modern trends and prospects of global demographic development. The study examines population growth, declining fertility rates, population aging, increasing migration processes, and regional demographic imbalances based on statistical data. In addition, the impact of demographic processes on socio-economic development is assessed, and scientifically grounded recommendations for their regulation are proposed.*

Keywords: *demographic development, population size, fertility, mortality, migration, population aging, labor resources, demographic policy, global trends*

Kirish.

Hozirgi davrda jahon miqyosida demografik jarayonlarning keskin o'zgarishi, xususan, aholi sonining o'sishi, uning yosh tarkibidagi siljishlar, migratsiya oqimlarining jadallashuvi hamda hududlararo demografik tafovutlarning kuchayishi global ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biriga aylanmoqda. Shu bois demografik rivojlanish tendensiyalarini ilmiy asosda tahlil qilish va ularning istiqbollari baholash zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan e'lon qilinayotgan hisobotlarda jahon aholisi sonining barqaror o'sib borayotgani bilan bir qatorda, ushbu o'sishning hududlar kesimida nomutanosib kechayotgani, rivojlangan mamlakatlarda aholi qarishi, rivojlanayotgan hududlarda esa yuqori tabiiy o'sish sur'atlari saqlanib qolayotgani qayd etilmoqda. Bu holat global mehnat bozori, ijtimoiy himoya tizimi va iqtisodiy barqarorlikka sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham demografik jarayonlarni tartibga solish, aholi bandligini ta'minlash, kambag'allikni qisqartirish hamda inson kapitalini rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Prezident Farmoni demografik rivojlanish, bandlik va ijtimoiy himoya masalalarini ustuvor yo'nalish sifatida belgilab berdi [1].

Shuningdek, "Kambag'allikni qisqartirish va aholi turmush farovonligini oshirish borasidagi chora-tadbirlarni yangi bosqichga olib chiqish to'g'risida"gi Prezident Farmoni [2], "Aholini tadbirkorlikka jalb qilish va bandligini ta'minlash uchun moliyaviy yordamlar ajratish tizimini takomillashtirishga oid qo'shimcha

chora-tadbirlar to'g'risida"gi Prezident qarori [3], hamda "2025-yilda aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorlar [4] aholi bandligi va demografik jarayonlarning iqtisodiy jihatlarini tartibga solishda muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, aholi tarkibida ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni qo'llab-quvvatlash, xotin-qizlar bandligini oshirish, yoshlarni iqtisodiy faollikka jalb etish va migratsiya jarayonlarini tartibga solishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar tizimli ravishda takomillashtirilmoqda [5–7]. Mazkur chora-tadbirlar demografik rivojlanishning sifat jihatlarini yaxshilash, aholi takror barpo bo'lishi jarayonlarini barqarorlashtirish va mehnat resurslarining samarali shakllanishini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, jahon miqyosida kuzatilayotgan demografik tendensiyalarni chuqur tahlil qilish, ularning milliy iqtisodiyot va ijtimoiy rivojlanishga ta'sirini baholash hamda istiqboldagi demografik o'zgarishlarni prognozlash ilmiy-amaliy jihatdan dolzarb masala hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — jahon demografik rivojlanishining zamonaviy tendensiyalarini tizimli tahlil qilish, asosiy global ko'rsatkichlar asosida demografik jarayonlarning xususiyatlarini ochib berish hamda ularning istiqbollari ilmiy asoslashdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Jahon demografik rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari va ularning ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarga ta'siri ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Xususan, demografiya nazariyasi va aholining takror barpo bo'lishi jarayonlarining umumiy qonuniyatlarini tahlil qilishda D.I. Valentei ishlari alohida ahamiyat kasb etadi. Uning ta'kidlashicha, demografik jarayonlar aholi soni, tarkibi va sifat ko'rsatkichlarining o'zgarishini belgilovchi asosiy omillar majmuasi bo'lib, ular jamiyat rivojlanishining barcha bosqichlarida muhim o'rin tutadi [8]. A. Sovi esa demografik vaziyat tushunchasini kengroq talqin qilib, uni faqat aholi soni bilan cheklanmagan holda, balki ijtimoiy-iqtisodiy va institutsional jarayonlar bilan uzviy bog'liq kompleks hodisa sifatida qarash lozimligini asoslab bergan [9]. Uning fikriga ko'ra, demografik o'zgarishlar iqtisodiy siyosat va ijtimoiy taraqqiyot yo'nalishlarini belgilab beruvchi muhim omil hisoblanadi.

Zamonaviy demografik tadqiqotlarda aholi rivojlanishining global xususiyatlari va tendensiyalarini tahlil qilishda A.Ya. Kvasha hamda V.A. Borisov ishlari muhim manba hisoblanadi. Jumladan, A.Ya. Kvasha demografik jarayonlarni aholi turmush darajasi, bandlik va ijtimoiy himoya tizimi bilan bog'liq holda tahlil qilish zarurligini ta'kidlaydi [10]. V.A. Borisov esa demografiyani aholi dinamikasi va uning iqtisodiy jarayonlar bilan o'zaro bog'liqligini o'rganuvchi mustaqil fan sifatida tavsiflaydi [11].

Jahon demografik rivojlanishining zamonaviy bosqichini tahlil qilishda xalqaro tashkilotlar, xususan, Birlashgan Millatlar Tashkiloti tadqiqotlari alohida o'rin tutadi. Ushbu tashkilotning aholishunoslik bo'limi tomonidan tayyorlangan hisobotlarda jahon aholisi sonining o'sishi, qarish jarayoni, tug'ilish va o'lim ko'rsatkichlarining o'zgarishi hamda migratsiya tendensiyalari ilmiy asoslangan holda yoritib berilgan [12]. Ushbu ma'lumotlar global demografik jarayonlarni baholashda ishonchli statistik baza sifatida xizmat qiladi.

Mehnat bozori va demografik jarayonlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tadqiq etishda K.X. Abdurahmonovning ilmiy ishlari muhim ahamiyatga ega. Uning tadqiqotlarida aholining takror barpo bo'lishi jarayonlari mehnat resurslarining shakllanishi bilan chambarchas bog'liq ekanligi, demografik omillar mehnat bozoridagi taklif va talabga bevosita ta'sir ko'rsatishi asoslab berilgan [13].

Shuningdek, zamonaviy iqtisodiy-demografik tadqiqotlarda mehnat bozori va demografik jarayonlarning o'zaro ta'siri D. Gujarati tomonidan ishlab chiqilgan ekonometrik yondashuvlar orqali ham tahlil qilingan. Uning ishlarida demografik ko'rsatkichlarni iqtisodiy modellashtirish va prognozlash usullarining ahamiyati keng yoritilgan [14]. Yuqorida keltirilgan ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, demografik jarayonlar faqat aholi sonining o'zgarishi bilan cheklanmaydi, balki u ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, mehnat bozori, migratsiya va inson kapitali bilan uzviy bog'liq kompleks tizimni tashkil etadi. Shu bilan birga, jahon miqyosida demografik tendensiyalarni chuqur tahlil qilish va ularning istiqbollari baholash masalalari hanuzgacha dolzarb bo'lib qolmoqda hamda ushbu tadqiqotni amalga oshirish zaruratini belgilab beradi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Mazkur tadqiqotda jahon demografik rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilishda statistik tahlil, taqqoslash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida xalqaro tashkilotlar, xususan Birlashgan Millatlar Tashkiloti ma'lumotlari asosida demografik ko'rsatkichlar dinamikasi o'rganilib, hududlar kesimida qiyosiy tahlil amalga oshirildi. Shuningdek, demografik jarayonlarning istiqboldagi rivojlanishini baholashda prognozlash yondashuvlari qo'llanildi.

Tahlil va natijalar.

Jahon miqyosida demografik jarayonlarning zamonaviy holatini baholashda statistik ko'rsatkichlar asosiy tahlil vositasi hisoblanadi. So'nggi yillarda global demografik rivojlanish aholi sonining barqaror o'sishi bilan birga, uning hududlar kesimida notekis taqsimlanishi hamda yosh tarkibidagi sezilarli o'zgarishlar bilan tavsiflanmoqda.

Birlashgan Millatlar Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda jahon aholisi soni 8 milliard kishidan oshgan bo'lib, ushbu ko'rsatkich 2030-yilga borib 8,5 milliardga, 2050-yilda esa 9,7 milliardga yetishi prognoz qilinmoqda. Mazkur o'sish asosan rivojlanayotgan mamlakatlar hissasiga to'g'ri kelib, global demografik nomutanosiblikni yanada kuchaytirmoqda. Shu bilan birga, dunyo aholisi yosh tarkibida ham muhim o'zgarishlar kuzatilmoqda. Xususan, 2015-yilda 60 yoshdan yuqori aholining ulushi 12 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2050-yilga borib ushbu ko'rsatkich 20 foizga yetishi kutilmoqda. Bu esa aholining qarishi jarayonining tezlashayotganini anglatadi va ijtimoiy himoya tizimiga yuklamaning ortishiga olib keladi.

Tug'ilish darajasi bo'yicha ham global miqyosda pasayish tendensiyasi kuzatilmoqda. Hozirgi kunda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda umumiy tug'ilish koeffitsiyenti aholining oddiy takror barpo bo'lishi uchun zarur bo'lgan darajadan (2,1 bola) past bo'lib, bu uzoq muddatda aholi sonining qisqarish xavfini yuzaga keltirmoqda. Aksincha, Afrika mintaqasida yuqori tug'ilish darajasi saqlanib qolayotganligi sababli ushbu hududda aholi sonining eng yuqori o'sish sur'atlari qayd etilmoqda.

Demografik rivojlanishning yana bir muhim jihatida xalqaro migratsiya jarayonlarining kengayib borayotganini qayd etish lozim. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, so'nggi yillarda xalqaro migrantlar soni 280 million kishidan oshib, global mehnat bozorining ajralmas qismiga aylangan. Bu esa demografik jarayonlarning iqtisodiy jarayonlar bilan tobora kuchli integratsiyalashayotganini ko'rsatadi.

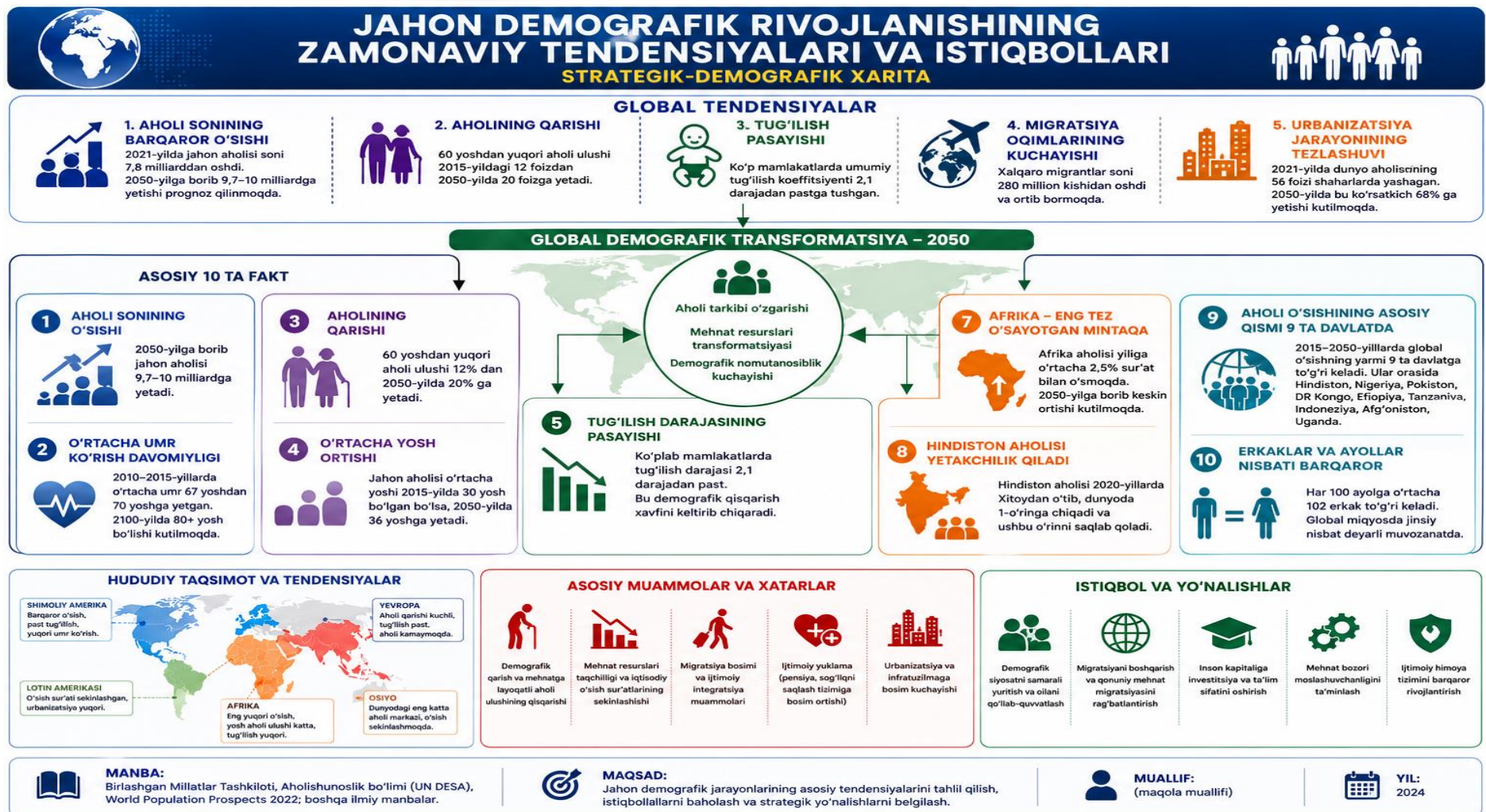
Yuqoridagi statistik ko'rsatkichlar jahon demografik rivojlanishining murakkab va ko'p omilli xarakterga ega ekanligini ko'rsatadi. Xususan, demografik jarayonlar hududlar kesimida keskin farqlanib, ayrim mintaqalarda aholi sonining jadal o'sishi kuzatilayotgan bo'lsa, boshqa hududlarda demografik qisqarish va qarish jarayonlari ustunlik qilmoqda. Bu esa global miqyosda mehnat resurslari taqsimoti, iqtisodiy faollik darajasi hamda ijtimoiy yuklama o'rtasidagi nomutanosiblikni kuchaytiradi. Natijada, demografik o'zgarishlar nafaqat aholi tarkibiga, balki iqtisodiy rivojlanish sur'atlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Mazkur holatni yanada chuqurroq anglash maqsadida jahon demografik rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlarini tizimli ravishda tahlil qilish zarur hisoblanadi. Shu bois, quyida global demografik jarayonlarni ifodalovchi eng muhim 10 ta omil vizual va analitik shaklda keltirilib, ularning hududiy xususiyatlari hamda istiqboldagi rivojlanish tendensiyalari yoritib beriladi. Ushbu yondashuv demografik jarayonlarning umumiy qonuniyatlarini aniqlash, shuningdek, ularning iqtisodiy va ijtimoiy oqibatlarini baholash imkonini beradi (1-rasm).

Keltirilgan strategik-demografik xarita jahon miqyosida kechayotgan demografik jarayonlarning murakkab va ko'p qirrali ekanligini yaqqol namoyon etadi. Unda aks ettirilgan asosiy tendensiyalar — aholi sonining o'sishi, tug'ilish darajasining pasayishi, aholining qarishi hamda migratsiya oqimlarining kuchayishi — global demografik tizimda bir vaqtning o'zida qarama-qarshi yo'nalishdagi jarayonlar kechayotganini ko'rsatadi. Xususan, rivojlangan mamlakatlarda past tug'ilish va yuqori umr ko'rish davomiyligi natijasida aholining qarishi jadallashib borayotgan bo'lsa, rivojlanayotgan hududlarda, ayniqsa Afrika mintaqasida yuqori tug'ilish darajasi hisobiga aholi sonining tez sur'atlarda ortishi kuzatilmoqda. Bu esa jahon aholisining hududiy taqsimotida keskin nomutanosibliklarni yuzaga keltirmoqda.

Infografik materialda keltirilgan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, demografik o'zgarishlar nafaqat aholi soni va tarkibiga, balki iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Aholining qarishi rivojlangan davlatlarda mehnat resurslari qisqarishiga va ijtimoiy himoya tizimiga tushadigan yuklamaning ortishiga olib kelayotgan bo'lsa, yuqori demografik o'sish kuzatilayotgan mamlakatlarda esa bandlikni ta'minlash, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlariga bo'lgan talab keskin oshmoqda. Natijada, turli hududlarda demografik muammolarning mazmuni va xarakteri tubdan farqlanmoqda. Shu bilan birga,

xaritada aks ettirilgan migratsiya jarayonlari global demografik muvozanatni qisman tartibga soluvchi omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

1-rasm. Jahon demografik rivojlanishining zamonaviy tendensiylari va istiqbollari.

Manba: Statistik raqamlar asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

Mehnat resurslari yetishmayotgan hududlarga aholining ko'chib o'tishi iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlasa-da, bu jarayon ayrim hollarda ijtimoiy infratuzilma va integratsiya muammolarini keltirib chiqarmoqda. Urbanizatsiya jarayonining jadallashuvi esa shaharlar rivojlanishini tezlashtirgan holda, infratuzilmaga tushadigan bosimni ham oshirmoqda. Umuman olganda, keltirilgan tahlil natijalari jahon demografik rivojlanishining yagona yo'nalishda emas, balki hududiy xususiyatlarga bog'liq holda turlicha kechayotganini ko'rsatadi. Bu esa demografik siyosatni ishlab chiqishda universal yondashuv emas, balki differensial, hududiy xususiyatlarni inobatga olgan strategiyalarni qo'llash zarurligini asoslaydi.

Xulosa va takliflar. O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, jahon demografik rivojlanishi hozirgi bosqichda murakkab va ko'p yo'nalishli jarayon sifatida shakllanmoqda. Aholi sonining global miqyosda o'sib borishi bilan birga, uning hududlar kesimidagi nomutanosib taqsimlanishi, tug'ilish darajasining pasayishi va aholining qarishi kabi tendensiyalar bir vaqtning o'zida kuzatilmoqda. Ayniqsa, rivojlangan mamlakatlarda demografik qarish va tabiiy kamayish jarayonlari kuchayib borayotgan bo'lsa, rivojlanayotgan hududlarda, xususan Afrika mintaqasida yuqori demografik o'sish sur'atlari saqlanib qolmoqda. Shuningdek, demografik jarayonlarning iqtisodiy tizimlar bilan o'zaro bog'liqligi yanada kuchayib borayotganligi aniqlandi. Aholining yosh tarkibidagi o'zgarishlar mehnat resurslari shakllanishiga, bandlik darajasiga va ijtimoiy himoya tizimiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Migratsiya jarayonlarining kengayishi esa global mehnat bozori shakllanishining muhim omiliga aylanib, hududlar o'rtasida mehnat resurslari taqsimotini qayta shakllantirmoqda.

Tahlillar asosida quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

- demografik siyosatni ishlab chiqishda hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda differensial yondashuvni qo'llash zarur;
- aholining takror barpo bo'lish jarayonlarini barqarorlashtirish maqsadida tug'ilish darajasini rag'batlantiruvchi va oilani qo'llab-quvvatlovchi mexanizmlarni takomillashtirish lozim;
- aholining qarishi bilan bog'liq muammolarni yumshatish uchun pensiya tizimi va sog'liqni saqlash xizmatlarini modernizatsiya qilish talab etiladi;
- mehnat resurslaridan samarali foydalanish maqsadida migratsiya jarayonlarini tartibga solish va boshqarish tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi;

- inson kapitalini rivojlantirish, xususan ta'lim va kasbiy tayyorgarlik tizimini kuchaytirish orqali demografik o'zgarishlarning salbiy oqibatlarini kamaytirish zarur.

Umuman olganda, jahon demografik rivojlanishining zamonaviy tendensiyalarini chuqur tahlil qilish va ularni hisobga olgan holda kompleks siyosiy hamda iqtisodiy chora-tadbirlarni amalga oshirish barqaror rivojlanishni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni, PF-60, 28.01.2022.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kambag'allikni qisqartirish va aholi turmush farovonligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni, PF-143, 23.09.2024.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Aholini tadbirkorlikka jalb qilish va bandligini ta'minlashga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori, PQ-64, 14.02.2025.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2025-yilda aholi bandligini ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, PQ-12, 17.01.2025.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xotin-qizlar bandligini oshirish va ularni qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, PQ-376, 21.09.2022.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xorijga mehnat migratsiyasini tartibga solish va fuqarolarni qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, PQ-149, 01.03.2022.
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 2021-yil.
8. Valentei D.I. Demografiya: nazariya va amaliyot. – M.: Vysshaya shkola, 1997.
9. Sauvy A. General Theory of Population. – New York: Basic Books, 1976.
10. Kvasha A.Ya., Iontsev V.A. Sovremennaya demografiya. – M.: INFRA-M, 2005.
11. Borisov V.A. Demografiya. – M.: NOTA BENE, 2001.
12. Birlashgan Millatlar Tashkiloti. World Population Prospects 2022. – New York, 2022.
13. Abdurahmonov K.X. Mehnat iqtisodiyoti (nazariya va amaliyot). – Toshkent: Fan, 2019.
14. Gujarati D.N. Econometrics by Example. – New York: Palgrave Macmillan, 2011.

DEMOGRAFIYA VA MEHNAT BOZORI

BOSH MUHARRIR:

Umurzoqov Bahodir Xamidovich

MUHARRIR:

Bahriddinova Muazzam Azam qizi

